Vrijdag 17 Maart 1944

DAGBLAD

61ste Jaargang No. 4159

AMIGOE DI CURAÇAO

Dit dagblad verschijnt dagelijks, behalve 's Zondags; abonnementsprijs Bonaire en Curaçao 2 gld.; Aruba 2,50 gld.; Bovenwinden 3 gld.; Suriname en het buitenland 3,50 gld..

Hoofdredacteur: Dr. Joh. Hartog
Redactie-adres Consciëntiesteeg 27, telef. 1858; Postbus 80, Willemstad.

Uitgeefster en Administratie: Paulus-drukkerij, Consciëntiesteeg 29, telefoon 1550; Postbus 80, Willemstad, N.W.I.
Voor Aruba: J. E. Croes, Postbus 14, Oranjestad; tel. 38.

Konev aan de Dnjester.

Noordamerikanen landen op Manus in de Admiraliteitsgroep.

Truk opnieuw gebombardeerd.

RUSSISCH COMMUNIQUÉ.

„Op 16 Maart sloegen onze troepen in de richting van Proskurov op succesrijke wijze de tegenaanvallen van vijandelijke tanks en voetvolk af en brachten zij hem hevige verliezen toe in manschappen en materiaal.

In de richting van Vinnitsa vervolgden onze troepen hun offensief en veroverden zij twee districtscentra van het Vinnitsa-gebied alsook meer dan 40 andere plaatsen. De troepen van het 2e Oekraïne-front ontwikkelden hun offensief en hebben als gevolg van een resolute aanval door formaties van tanks en voetvolk het grote spoorwegknooppunt en de stad Vapnyarka veroverd, waardoor de meest belangrijke spoorlijn Zjmerinka-Odessa werd doorgesneden. Voorts werd het districtscentrum van het Vinnitsa-gebied de stad Tulkhin veroverd alsook meer dan 30 andere plaatsen.

Bij de verovering van het station Vapnyarka veroverden de troepen van het 2e Oekraïne-front de volgende buit: 13 locomotieven, 500 spoorwegwagons, 2 treinen met militaire voorraden, 1300 vrachtauto's, grote opslagplaatsen van de artillerie en ander militair materiaal dat nog geteld wordt.

Ten Zuid-Westen en Zuiden van de stad Kirovograd vervolgden onze troepen hun offensief en veroverden zij de districtscentra van het Kirovograd-gebied Bobrinets en Rovnoye alsook meer dan 60 andere plaatsen.

[illegible] en Snigirevka voltooiden onze troepen de opruiming van de resten der omsingelde vijandelijke groep. Een grote hoeveelheid wapenmateriaal werd veroverd en vele gevangenen werden genomen.

In andere sectoren van het front werden op enkele punten gevechten van plaatselijk belang geleverd. Op 15 Maart vernielden of ontwrichtten onze troepen aan alle fronten 43 Duitse tanks. 42 Vijandelijke vliegtuigen werden neergehaald in luchtgevechten of door het afweervuur" (Moskou, (AP) 16.3).

RUSSEN AAN DE DNJESTER.

Gemeld wordt, dat het 2e Oekraïne-leger van Maarschalk van S. Konev de rivier de Dnjester „op verschillende punten" heeft bereikt en dat de Duitse strijdkrachten reeds begonnen zijn om zich in Bessarabië terug te trekken bij Mogilev en Podolski. Dit wil zeggen, dat de Russische strijdkrachten de oude Roemeense grens bereikt hebben en zich thans bevinden op 80 kilometer van de rivier de Proet, welke Moskou beschouwt als de huidige Roemeense grens. (Londen, (AP) 17.3).

MOUNTBATTEN — STILLWELL.

Het Hoofdkwartier van Generaal Stillwell maakte bekend, dat de „Opperbevelhebber in Zuid-Oost Azië, Admiraal Lord Louis Mountbatten, onlangs een bezoek gebracht heeft aan het hoofdkwartier in Birma van Generaal Joseph Stillwell zijn plaatsvervanger. Er werden besprekingen gehouden over de vordering welke de laatste tijd gemaakt werd in de Noordelijke sector van het front in Zuid-Oost Azië. Samen bezochten zij de vooruitgeschoven gebieden en Admineraal Joseph Stillwell, zijn plaatsverkeling in ogenschouw nemen van het plan, dat hij en Generaal Stillwell meer dan zes maanden geleden samen hebben uitgewerkt" (Tsjungking, (AP)

MOUNTBATTENS LUCHTTROEPEN IN ACTIE.

Het Hoofdkwartier van Mounbatten in New Delhi maakt bekend, dat Geallieerde luchttroepen een geslaagde landing hebben uitgevoerd achter de Japanse linies in het Noorden van Birma, terwijl de Noordamerikaanse en Chinese strijdkrachten den vijand verdrijven uit de Hukawng-vallei. Het is de eerste maal, dat het gebruik van luchttroepen in de huidige krijgstocht gemeld wordt. Tot nu toe heeft men zich slechts een weg moeten banen door de dicht begroeide wildernis en over woest terrein waar de verbindingen moeilijk kunnen worden onderhouden. Biezonderheden betreffende de operatie zijn nog niet beschikbaar. (New Delhi, (AP) 17.3).

LUCHTAANVAL OP HAINAN.

Een communiqué uit het Hoofdkwartier van Generaal Stillwell deelt mede, dat Mitchells van de 14e luchtmacht met een escorte van gevechtsvliegtuigen op 13 Maart het vliegveld Kiungsjam en de basis voor watervliegtuigen op het eiland Hainan hebben gebombardeerd. Volgens alle tot nu toe ontvangen rapporten werden voltreffers geplaatst op verschillende gebouwen en de basis voor watervliegtuigen. Er was enig afweervuur en de Geallieerde vliegtuigen werden aangevallen door 12 vijandelijke jagers waarvan ten minste één neergeschoten werd en twee beschadigd werden. Bovendien werden drie vijandelijke vliegtuigen op de grond beschadigd

TOT DE HELFT VERMINDERD.

Het Japanse nieuwsagentschap Domei deelde mede, dat de Japanse strijdkrachten, die tegen de Noordamerikaanse troepen op Los Negros vechten, „met ongeveer de helft verminderd zijn door de heftige aard van de strijd". Het agentschap vervolgde echter: „Onze troepen, die van geen wijken weten, nemen het initiatief en brengen hevige verliezen aan den vij- [illegible] luisterdiensten van de Noordamerikaanse regering werd opgevangen, verklaarde, dat de gevechten „zich concentreren om het vliegveld Hyane" en „de troepen van ons garnizoen bestrijden verwoed ongeveer 5000 vijandelijke manschappen die uitgerust zijn met 7 of zware kanonnen van groot kaliber, loopgraafmortieren en een aantal machinegeweren" (New York, (AP) 16.3).

LANDING OP MANUS.

De geharde Noordamerikaanse troepen hakken zich een weg in de vaste Japanse defensies om het vliegveld van Lorengau op het eiland Manus na een nieuwe landing, welke ten doel heeft de laatste georganiseerde Japanse weerstand in de Admiraliteitsgroep en de Bismarck Zee te breken. De troepen gingen aan land onder dekking van een bombardement door raketkanonnen en ander geschut op de nabijliggende eilandjes. Tevens werd steun geboden door het vlootgeschut en door luchtbombardementen. Een grote strijdmacht van de 1e divisie cavalerie (zonder paarden) brak de lichte Japanse weerstand in de eerste uren van de aanval op Woensdag. (Geallieerd Hoofdkwartier in het Zuidwestelijk deel van de Stille Oceaan, (AP) 17.3).

EERST SPREKEN MET MACARTHUR.

Premier John Curtin van Australië heeft in een vraaggesprek medegedeeld dat hij verschillende quaesties met Generaal MacArthur zal bespreken, welke hij van plan is op te werpen bij de conferentie der Premiers in Londen. (Canberra, (AP) 17.3).

BOMBARDEMENT OP TRUK.

Als volgt luidt een bekendmaking van de Noordamerikaanse marine: „Liberators van de 7e leger-luchtmacht hebben Truk aangevallen in de ochtend van 13 Maart (Westerlengte datum). Vliegveld-installaties, olie-opslagplaatsen en opslagplaatsen van ammunitie op de eilanden Eten en Dublon werden gebombardeerd en er ontstonden ontploffingen en branden. Men stiet op een hevig afweervuur, doch slechts één onzer vliegtuigen werd getroffen en alle keerden naar hun basis terug.

Dezelfde dag vielen Liberators de grondinstallaties te Ponape en Oroluk aan zonder schade voor onze vliegtuigen. Mitchells van het leger en Dauntless duikbommenwerpers van de marine vielen twee vijandelijke bases in de Oostelijke keten van de Marshall-groep aan. De Mitchells troffen een kampement en opslagplaatsen van ammunitie en bombardeerden een radio-station op een basis; duikbommenwerpers veroorzaakten branden op een andere. Een Dauntless werd licht be- [illegible] hun basis terug. Een patrouille-vliegtuig van de marine-luchtmacht bombardeerde een atol." (Washington, (AP) 16.3).

ROOSEVELT OVER FINLAND.

President Roosevelt heeft de volgende verklaring uitgegeven over de Finse situatie:

„Het heeft mij en het volk der Verenigde Staten altijd vreemd geschenen om Finland te zien als bondgenoot van nazie-Duitsland, zij aan zij vechtende met den gezworen vijand van onze beschaving. Het Finse volk heeft thans een kans om zich uit dit gehate bondgenootschap terug te trekken. Hoe langer het aan Duitslands zijde blijft des te meer verdriet en lijden zal het doorstaan. Ik geloof, dat ik kan spreken voor alle Noordamerikanen wanneer ik zeg dat wij oprecht hopen, dat Finland thans de gelegenheid zal aangrijpen om zich los te maken van Duitsland".

Met het oog op de beslissing welke het Finse Parlement Woensdag genomen heeft ten aanzien van de Russische voorwaarden is niet direct duidelijk hoe Roosevelt hoopt dat zijn oproep resultaat kan hebben, zij het door het opnieuw aanknopen van onderhandelingen om tot een wapenstilstand te komen of door een volksbeweging welke weerspiegeld zal worden door de regering.

De Secretaris van den President, Stephen Early, deelde mede van mening te zijn, dat de reden waarom deze verklaring uitgegeven wordt gevonden kan worden in de laatste helft van de laatste zin: de hoop dat Finland thans de banden met Duitsland zal verbreken.

Noordamerikaanse gezagsdragers, die bijna drie jaren lang gepoogd hebben Finland uit de oorlog te halen, be schouwen de verwerping der Russische vredesvoorwaarden door Helsinki met grote ernst (Washington, (AP) 16.3).

GEALLIEERD COMMUNIQUÉ VAN NAPELS.

„**Te land:** De Nieuw Zeelandse troepen hebben de voorhoede gevormd bij de aanval op Cassino. Zij vochten zich een weg door de stad tot haar Zuidwestelijke buitenwijken. Nieuw Zeelandse en Brits Indische troepen hebben ook de voornaamste heuveltoppen genomen van waaruit men een uitzicht heeft op de stad, niettegenstaande het krachtige verzet. Drie kleine aanvallen op het strandhoofd van het Geallieerde 5e leger werden door onze troepen afgeslagen. De patrouilles van het 8e leger zijn zeer actief. Zij komen telkens in botsing met den vijand en brengen hem verliezen toe.

In de lucht: Middelzware bommenwerpers van de tactische luchtmacht hebben gisteren kanonstellingen in het gebied van Pontecorvo-Piedimonte aangevallen. Te Esperia werden kanonnen gebombardeerd door gevechtsbommenwerpers. Middelzware bommenwerpers van de kust-luchtmacht vielen de havenbedrijven te Livorno aan en de scheepvaart langs de West- [illegible] gevechtsbommenwerpers. In de afgelopen nacht hebben bommenwerpers wederom de rangeerterreinen te Sofia aangevallen. Drie vijandelijke vliegtuigen werden gisteren vernield. Vier onzer toestellen worden vermist. De Geallieerde luchtmacht in het Middellandse Zeegebied voerde 1144 enkelvluchten uit. De vijandelijke activiteit boven het gevechtsgebied bedroeg ongeveer 30 enkelvluchten." (Napels, (AP) 17.3).

DE VERWOESTING VAN MONTE CASSINO.

De Catholic Herald (Londen) vraagt of er inderdaad zekerheid was dat ten tijde der verwoesting nog Duitsers in de abdij zaten. De Herald zegt, dat de berichtgeving hieromtrent veel te wensen overlaat en het blad citeert telegrammen van oorlogscorrespondenten, waaruit blijkt, dat er inderdaad een mogelijkheid is, dat de Duitsers de abdij reeds van te voren verlaten hadden, doch dat de Duitsers slechts voorwendden, dat zij er waren teneinde zo een verwoesting der abdij door de geallieerden uit te lokken. De Herald zegt vervolgens, dat de winst nog niet blijkt en dat de ruïnes van de abdij betere dekking zullen bieden aan de Duitsers dan het gebouw zelf. Het blad zegt tenslotte, dat verwoest of niet, de Monte Cassino nog steeds in Duitse handen is (Londen, ncwc).

ROOSEVELT OVER DE ABDIJ.

Op zijn persconferentie zeide Roosevelt, dat hij brieven gehad had, waarin wordt geopperd, dat hij het initiatief neme om een fonds te stichten tot herstel der abdij. „De moeilijkheid is alleen, aldus Roosevelt, dat andere historische monumenten misschien ook nog eraan zullen gaan eer de oorlog voorbij is." Roosevelt suggereerde, dat het mogelijk zou zijn om na de oorlog de Duitsers arbeidskrachten en materialen te laten leveren voor herstelwerkzaamheden na de oorlog, maar alleen voor historische en kerkelijke monumenten. Roosevelt zeide te begrijpen, dat de gehele wereld ontsteld was door de verwoesting der abdij, maar dat de Duitsers zich er verschanst hadden (Washington, ncwc).

RIOS STELT BELANG.

Naar vernomen wordt heeft President Rios van Chili een actieve persoonlijke belangstelling aan de dag gelegd in de leiding van een der meest sensationele tegenspionnage gevallen van de huidige oorlog: het opbreken van een bende verspieders welke zich over het gehele land verspreid heeft (Santiago, (AP) 16.3).

Het nieuws van vandaag.

Wat de Roemenen als hun grens beschouwen maar de Russen niet, is heden bereikt door de troepen van Generaal Ivan S. Konevs 2e Oekraïne-leger. Na de spoorlijn Lwów-Odessa bij Vapnyarka te hebben doorgesneden, waardoor een Duitse vlucht uit Odessa nog weer moeilijker zal worden, hebben de Russen de rivier de Dnjester bereikt. De Dnjester vormt de grens tussen de Oekraïne en Bessarabië, maar Moskou zegt dat de grens van Rusland aas de Proet ligt en niet aan de Dnjester.

Een bericht van hedenmorgen deelt mede, dat de nazie-troepen zich bij Mogilev en Podolski over de Dnjnester terugtrekken. En ver ten Oosten hiervan, nabij Nikolaev, is de opruiming van de resten van drie nazie-divisies door de troepen van Generaal Rodion Y. Malinovsky voltooid.

In Italië hebben de Geallieerde troepen nu het grootste deel van Cassiso's puinhopen bezet. De nazies bieden fel weerstand en worden langzaam uit de laatste Zuidwestelijke hoek van Cassino verdreven. De heuveltoppen, die uitzicht bieden op de stad werden ook reeds door de Geallieerden veroverd, evenwel niet zonder harde strijd. Op het strandhoofd ten Zuiden van Rome worden Duitse tegenaanvallen afgeslagen en aan het front van het 8e leger heersen patrouille-activiteiten.

Sofia is in de afgelopen nacht opnieuw gebombardeerd en wel door viermotorige Britse Halifaxes. Van Engeland uit bombardeerde de Raf in de afgelopen nacht de Michelin-banden-fabriek te Clermont Ferrand op ongeveer 50 kilometer ten Zuid-Westen van Vichy. Iedereen kent natuurlijk het handelsmerk van Michelin: de dikke man van autobanden. Ook werden de spoorwegdoelen te Amiens opnieuw gebombardeerd alsook doelen in het Westen van Duitsland. Van de grote aanval, welke de Noordamerikanen gisteren gedaan hebben op Ulm en Friedrichshafen in Duitsland wordt gemeld, dat hierbij in totaal 125 Duitse jagers werden neergeschoten.

Truk in de Stille Oceaan is wederom gebombardeerd, thans door Liberators van de leger-luchtmacht, die blijkbaar van bases in de Marshall-groep opstegen. Ponape en Oroluk in de Carolinen werden eveneens aangevallen zomede enkele Japanse bases in de Marshall-groep zelve. In de Admiraliteitsgroep zijn de Noordamerikanen nu geland op het hoofdeiland Manus en pogen zij het Japanse vliegveld bij Lorengau te veroveren.

Het gebrek aan Volkswoningen op Curaçao.

Mensen al genoopt in een hol te gaan wonen.

Dat bij God en op Curaçao alle dingen mogelijk zijn is een spreekwoord onder ons geworden. En inderdaad op practisch elk gebied gaat het op. Holbewoners op Curaçao klinkt alsof wij een stuk gaan schrijven over de vroegere Indianen, die hier huisden, toen het eiland ontdekt werd. Maar neen. In 1944 treft men holbewoners aan op ons eiland. Mensen die hun dagen en nachten doorbrengen in een hol van de rots en dat nog wel binnen de eigenlijke stadskom! Mensen die dit niet doen zoals in het beroemde Holenklooster bij Kiev, uit motieven van zelfheiliging, maar omdat er geen voldoende woningen zijn op Curaçao. Dit geldt voor ieder.

Of men beter of minder gesitueerd is, een woning is moeilijk of niet te vinden. Zo gebeurde het, dat een man, vrouw en twee kleine meisjes in de buurt Domi woonden met twaalf anderen in een huisje, dat naar normale standaard nog niet voor 3 zou deugen. Het werd er te vol en de eigenaar zette genoemde groep eruit. Daar geen huis te vinden was, zijn ze in de buurt in een hol gekropen, waar wij ze aantroffen.

Kartonnen hadden ze op de grond gespreid als vloerbedekking, wrakken stonden erbij om ideeën van stoelen bij u op te roepen. In een holte had men de kleren — voor zover men ze zo mag noemen — opgeborgen. Verroeste blikken dienden als servies. Achter een steen lag een po met entourage. Ongeveer een maand hadden deze vier mensen daar gewoond. Geen sterveling, die er zich iets van aantrekt. De buren wezen ons de weg. Geen mens was op het idee gekomen eens de autoriteiten te gaan waarschuwen. Eergisteren zijn ze zo door de politie ontdekt, die er natuurlijk terstond werk van heeft gemaakt en dank zij de Voogdijraad, welks secretaris ook persoonlijk een bezoek ging brengen, zijn ze thans ondergebracht in een garage. Ja, zover is het. Zelfs grotten en garages dienen als woonverblijven voor mensen. De man verdiende ongeveer 100 gld. per maand, zijn baas wilde zich terstond voor een jaar garant stellen. Maar zelfs onder die omstandigheden was er geen huisje te vinden.

Wij verlieten de plek. Vonden onze weg door de faecaliën, die hier bij gebrek aan behoorlijke riolering en reiniging overal rond liggen. Naar Mundo Nobo, waar Openbare Werken een vijftal volkswoningen als proef aan het bouwen is.

Aan Volkswoningbouw is hier het een en ander door de Missie gedaan. Die is natuurlijk niet in staat de erbarmelijke toestand voor een geheel volk op te lossen. Rijke lieden hebben nimmer animo gehad om ditinvolks woningbouw te beleggen. Toen het in de staten kwam, werd tot een lening van slechts een millioen besloten. En daar is de overheid nu mede begonnen. Te laat, veel te laat. Maar laten wij hopen dat zij een weg vindt om achter de volkswoningbouw gelijke spoed te zetten als waarmede een „cultuur-centrum" gebouwd kan worden, een marine-basis kan worden gebouwd, openbare werken kan worden gerestaureerd, het gouvernementshuis kan worden opgeknapt, alle zeer zekere zaken, die wij geen moment bestrijden of welker nut wij in twijfel trekken, maar die toch zeker in het niet zinken wanneer de toestand zo is, dat niemand meer een behoorlijk huis kan vinden en slechts krotten als woningen beschikbaar zijn.

Er is thans een commissie uit de staten benoemd, bestaande uit de Heren Senior, Kroon Römer, Kwartsz en Arends om over de te bouwen 300 volkswoningen (200 op Curaçao, 100 op Aruba), te delibereren. Wij bezichtigden de proefwoningen op MundoNobo. Vijf ervan zijn bijna gereed, met zes andere is men deze week begonnen. De Heer Groote legde ons uit, dat hij gaarne critiek zal horen op deze woningen, omdat zij als proef daar neergezet zijn, critiek die bedoeld is op te bouwen en waarmede onze overheid haar winst kan doen. De bedoeling is dan ook om zodra de woningen klaar zijn ze een week lang ter bezichtiging te stellen van het publiek.

Er zijn er met 1, 2 en 3 slaapkamers. De bouw is degelijk en netjes. Elke woning is van steen, krijgt een dubbel dak, stromend water en w.c. Pascual Nicolaas Wawoe, de vriendelijke opzichter bij de bouw, legde ons het een en ander uit. Omstreeks 10 Januari is hij met 25 man begonnen. In de loop van April komen ze klaar. Reeds meer dan 500 aanvragen zijn er van mensen die ze willen huren; 200 hiervan zijn schutters.

Elke woning heeft een zitkamer („zaal"), een of meer slaapkamers, keuken, w.c., douche en kast. Een ongerief is dat in een der woningen de keuken op straat uitkomt. Een ongerief van twee andere typen (A2 en B1) is dat de deur van de w.c. in de zitkamer is. In type B2 heeft men de w.c. tussen twee slaapkamers in gezet, met een deur naar elke kamer, dat is al veel beter.

Van medische zijde was er bij de Openbare Werken op aangedrongen om de w.c. van buiten toegankelijk te maken en van binnen. Men heeft dit evenwel niet gedaan, omdat andere adviseurs wezen op het ongerief des avonds. Een andere oplossing is die van de C.P.I.M., waar de w.c. uitkomt op de keuken, hetgeen ook al niet zeer hygiënisch is. In een particuliere woning, die op Mundo Nobo door Aannemer Lendering gebouwd wordt, zagen wij dat deze inderdaad de w.c. van buiten en van binnen toegankelijk had gemaakt.

Een woning komt op ongeveer 5000 gld. Hoeveel de huurkosten worden zal door genoemde commissie worden overwogen, alsook of men er huurkoop van zal maken. Materiaal voor 300 woningen is besteld; men kan gezien de schrijnende toestanden slechts hopen, dat het gouvernement al het mogelijke zal doen om het hier zo spoedig mogelijk te krijgen. Ir. Groote verzekerde ons, dat terstond na aankomst met de bouw begonnen zal worden en dat proeven genomen worden om deze te bespoedigen door de woningen te gieten. Dit zou tevens de prijs verminderen.

Ook zal nog een proef genomen worden met dubbele woningen. Over het algemeen houdt men hier op Curaçao niet zo van, doch wanneer de straten Noord-Zuid lopen kan men dubbele woningen bouwen, omdat beide woningen dan profiteren van de wind. Wel zeide Ir. Groote, dat de woningen verder uit elkaar zullen komen te liggen dan de 5 thans gebouwde proefwoningen van Mundo Nobo.

DE AANVAL OP DUITSLAND.

Als volgt luidt een communiqué van de Noordamerikaanse luchtmacht:

„B-17 Vliegende Forten en B-24 Liberators van de 8e luchtmacht in zeer groten getale, geëscorteerd en gesteund door zeer grote strijdkrachten P-38 Lightnings, P-47 Thunderbolts en P-51 Mustangs van de 8e en 9e luchtmachten alsook door Spitfires der Dominions en Geallieerden vielen heden (Donderdag) industriële doelen in het Zuiden van Duitsland aan. Alle doelen werden gebombardeerd door het wolkendek door gebruik van instrumenten. De weerstand van vijandelijke jagers was vastberaden en onze gevechtsvliegtuigen vernielden 76 vijandelijke vliegtuigen in luchtgevechten. Het aantal vijandelijke jagers dat door onze bommenwerpers werd neergeschoten is nog niet beschikbaar. 21 Onzer bommenwerpers en 13 gevechtsvliegtuigen worden vermist, doch de bestuurder van 1 gevechtsvliegtuig bevindt zich in veiligheid" (Londen, (AP) 16.3).

Hier ziet men een Noordamerikaans soldaat met de befaamde „bazooka", het raketkanon, dat door één man afgevuurd kan worden en vijandelijke tanks kan vernielen.

Zes Maanden in de Binnenlanden van Suriname.

Op zoek naar wilde Rubberbomen.

Wij lezen in „De West":

Onlangs keerde Dr. D. C. Geijskes van het Landbouwproefstation terug te Paramaribo, na ruim zes maanden in de binnenlanden te hebben doorgebracht, onder meer om te onderzoeken **hoe groot** het aantal wilde rubberbomen is, die in het stroomgebied van de Linker- en Rechter Coppename voorkomen.

Zoals onze lezers zich wellicht zullen herinneren, kwam hier aan het einde van 1942 de Heer Levan aan, die in opdracht van de Noordamerikaanse regering een soortgelijk onderzoek zou instellen.

Hij **bracht het echter** niet verder dan de Wonotobo-vallen (Corantijnrivier) en keerde daarna onverrichterzake terug.

Na de mislukte reis van den Heer Levan besloot het Gouvernement van Suriname zelf dit onderzoek in te stellen en werd Dr. Geijkes aangewezen als leider van deze expeditie.

Dat er tamelijk veel wilde rubberbomen zijn in het binnenland en voornamelijk in het Wilhelminagebergte had Professor Stahel reeds in 1925 vastgesteld.

Wat voor soort bomen en hoe groot het aantal ongeveer is, wist men evenwel nog niet. Daarom vertrok Dr. Geijskes begin Juli van het afgelopen jaar naar het binnenland.

De bekende voorman Schmidt van het landbouw Proefstation, die reeds verschillende expedities naar het binnenland heeft meegemaakt, was vooruitgereisd op 5 Mei van het afgelopen jaar met een achttal Indianen van Matta.

Bij de Raleighvallen gekomen, gaven de arbeiders na malaria-aanvallen te kennen niet verder te willen gaan en zo moest Baas Schmidt onverrichterzake de rivier weder afzakken enop Bitagron verdere instructies afwachten.

Met veel moeite gelukte het toen Dr. Geijskes acht andere arbeiders te vinden en op 5 Juli daaraanvolgende vertrok hij.

Met behulp van Bosnegers werd de opvaart over de vallen tot de splitsing gemaakt.

Met moeite en onder aanvankelijke tegenwerking van de Bosnegers bereikte de expeditie de Tonckens vallen. De rivier was nl. sterk gezwollen tengevolge van de zware regens.

Aangekomen bij de samenvloeiing van de Linker- en Rechter-Coppename werden de drie Bosnegers van kaaimanston en Bitagron teruggezonden. Ook twee zijk geworden arbeiders moesten terug en zo bleven er maar zeven over waaronder een Indiaan van de Kalebaskreek.

Bij de samenvloeiïng van deze beide rivierarmen werd boven de Tonckensvallen het hoofdkamp gebouwd. (Dit geschiedde aan het einde van de maand Juli).

Thans kon de eigenlijke exploitatie beginnen.

De Linker-Coppename op.

Het eerst voer Dr. Geijskes de Linker Coppename op tot ongeveer de laatste zijkreek naar het Zuiden. De stroom was buitengewoon sterk en vaak kon men de koela (lange stok) niet op de rivierbodem krijgen om af te duwen.

Ruim acht dagen duurde het vóór men op het punt van bestemming was aangekomen.

Van hieruit werd de eerste lijn gekapt. Dit werk begon op 12 Augustus Op top 800 van het Wilhelminagebergte werd een kamp opgeslagen en kon het onderzoek beginnen. Zowel langs de kreekjes als op de hellingen der heuvels tot 800 meter hoogte werden rubberbomen gevonden.

Dr. Geijskes trof daar zowel Hevea guyanensis als Hevea pauciflora aan.

De eerste is in Brazilië bekend als de zwakke rubber.

Deze soort geeft meer melksap dan de tweede soort, maar het product is minder rekbaar. Zij levert de zogenaamde gele rubber. Hevea pauciflora geeft witte rubber, die rekbaarder is dan de gele.

Hoewel de balata-bleders deze bomen kennen, hebben zij het sap tot dusverre niet aangewend bij de vervalsing van balata.

Vermoedelijk is het feit, dat deze bomen niet voldoende sap leveren voor dit doel hiervan de oorzaak.

Dr. Geijskes nam daar verschillende proeven. Met het melksap van ongeveer tien verschillende boomsoorten, die daarvoor in aanmerking kwamen, werd getracht een coagulatie-product te krijgen door toevoeging van 2% azijnzuur. (Dit is de gewone beleidingswijze van Hevea-rubber).

Slechts bij één daarvan gelukte het, doch het verkregen product is van een geheel andere structuur dan rubber.

Dr. Geijskes nam verder op hoeveel Hevea-bomen er gemiddeld per ha. voorkomen. Het aantal viel plaatselijk mee.

Van top 800 vertrok de expeditie in de eerste week van September en toen werd de tweede lijn open gekapt van de boven Linker Coppename naar top 1160 van het Bakhuisgebergte.

De tweede lijn.

De eerste tien kilometers gingen over vlak terrein. Daar werden niet veel rubberbomen gevonden. Langs de daar aanwezige kreekjes kwamen er evenwel meer voor. Bij kilometer elf, dat is dus reeds in het gebergte, nam het aantal rubberbomen steeds toe en vooral op de bergtoppen worden veel Hevea-bomen gevonden.

Achter het gebergte waren er evenwel practisch geen rubberbomen te zien.

Vóór men aan het openkappen van deze lijn begonnen was, was één der arbeiders ziek geworden en moest hij in het kamp achterblijven met een ander om op hem te passen.

Met vijf arbeiders bereikte Dr. Geijskes het eindpunt. Het klimmen tot een hoogte van 1.000 meters met de bagage viel niet mede.

De bewoners van de wildernis.

Gedurende de reis had men geen gebrek aan wild en gevogelte. Pingo's, pakira's, kwatta's, schildpadden, een tapir in de Blaka Watra (Rechter Coppename) vormden een welkome afwisseling van het dagelijkse menu.

Jaguars en poema's (redi tigri) zag men vrij vaak, maar deze grote katten waren niet lastig.

Tweemaal kwam het voor, dat een arbeider bijna op een owroe koekoe slang (zeer giftig) trapte. Beide keren werd het reptiel gedood vóór het kwaad kon doen.

Op zekere dag liep Dr. Geijskes langs een rotswand, toen plotseling een arbeider riep: „Datra loekoe" (Doctor kijk!).

Vlakbij lag een makka sneki (bushmaster) op de loer.

Ook deze slang werd gedood.

De bushmaster bleek een lengte te hebben van 2.35 meters.

In de Linker Coppename had Dr. Geijskes de gelegenheid een aboma (Anaconda) van 6 meters lengte dood te schieten.

Als souvenir nam hij het vel van de aboma en van de bushmaster mede naar Paramaribo.

Bij het zoeken naar rubberbomen schonk de jonge geleerde ook aandacht aan andere dingen. Zo deed hij tal van topografische waarnemingen en kwam tot de ontdekking, dat ten Zuid-Westen van het Bakhuisgebergte er nog een keten is met vrij hoge toppen, die nog op geen kaart voorkomt.

Volgens Dr. Geijskes ligt de oorsprong van de Linker Coppename, de Kabalebo en de Nickerie hoogstwaarschijnlijk op dit gebergte.

Een gehele zoölogische verzameling werd aangelegd. Op het Proefstation staan in het kantoor van Dr. Geijskes flessen vol reptielen, padden, enz. Verder ziet men er trommels vol gevouwen papiertjes, waarin allerlei soorten van insecten zitten.

Ook veel herbarium materiaal (o.a. verschillende giftplanten) werd medegenomen.

Van de gevonden Hevea soorten werden plantjes medegenomen, die thans in de Cultuurtuin worden gekweekt.

Voor Ir. Schols (mijn-ingenieur) werden ongeveer 250 steenmonsters medegenomen ter onderzoek. Van elke soort heeft Dr. Geijskes er twee verzameld. De bedoeling is om één collectie na de oorlog naar Nederland te zenden en de andere hier te houden.

Naar de Rechter-Coppename.

Na de exploratie van het gebied om top 1160 van het Bakhuis gebergte. werd de terugreis aanvaard en ging de expeditie naar de Tonckensvallen om van hieruit de Rechter Coppename op te varen.

Dit geschiedde in de eerste helft van October.

De rechter Coppename (door de bleders Blakka Watra — Het Zwarte Water genoemd) werd verder opgevaren dan de expeditie van Bakhuis in 1901(Ruim 100 kilometer).

Toen werd de lijn naar de Tafelberg opengekapt, die een lengte had van 27¾ kilometer. Volgens de kaart had men reeds na de dertiende kilometer aan de voet van de Tafelberg moeten zijn.

In werkelijkheid was men er na de 24ste.

De kaart heeft dus ook hier een fout.

De Tafelberg, die steile wanden heeft, werd door Dr. Geijskes tweemaal beklommen. De voorkappers zijn driemaal op de berg geweest Aan de voet van deze berg (ten Zuiden van de Emmaketen) werd weder een basiskamp gebouwd en kon de exploratie beginnen

Van de Rechter Coppename af tot aan de voet van de Tafelberg werden veel Hevea-bomen gezien Ook van hier nam Dr. Geijskes tal van steenmonsters mede

Op de berg, die van boven inderdaad een tafelvorm heeft, werd twee dagen lang over vrij ruw terrein een lijn opengekapt.

Men vond boven op de berg ten minste drie beken. Ook werd dwars door de berg een diabaasgang met hoog bos gevonden. Verder was er alleen maar savanna-bos

Het feit, dat er op de berg sporen van tapirs, kapasie's enz. aangetroffen werden, wees er op, dat er een minder steile toegang tot het bovengedeelte is. Dit was reeds vier jaren tevoren bij een explorative vlucht met de „Snip" waargenomen aan de Zuid-Westzijde van de berg.

Naar de Kroetoe.

In de derde week van November vertrok de expeditie terug naar de Tonckensvallen en kapte daar aangekomen, een lijn open naar de Kroetoeberg, die een lengte had van 19 kilometer.

Daar werden zeer weinig rubberbomen gevonden. Wel vond men er veel bolletriebomen.

Van de Kroetoe af, die een vrij steile berg is, heeft men een prachtig uitzicht op de omgeving. Na de Kroetoe berg beklom Dr. Geijskes een kale graniet top ten Westen daarvan (hoogte van deze top is plus minus 150 meter). De natuur is prachtig. Men ziet er de mooiste bloemen o.a. veel orchideeën, terwijl men vandaar een schitterend uitzicht heeft op het bergland rondom.

Naar de Hebi-Weri.

In de eerste week van December werd de vijfde lijn opengekapt, die over de Hebi-Weri liep naar het Bakhuis gebergte en een lengte had van ongeveer 28 kilometer.

Hier werden meer Hevea-bomen gevonden dan in de richting van de Kroetoe. Het aantal was echter minder dan aan de Boven-Coppename.

Op deze tocht trok men ook over de Adampada-kriki.

Nergens trof men mensen aan. Wel heeft Dr. Geijskes aan de Rechter Coppename en bij de Raleighvallen slijpgroeven, gevonden, hetgeen er op wijst dat hier vroeger Indianen gewoond hebben.

Ten Westen van de Hebi-Weri trok de expeditie over een pina-zwamp tot top 700 van het Bakhuisgebergte. Bij het Bakhuisgebergte werd in deze omgeving geen Hevea en geen Bolletrie gevonden.

Ook top 700 werd beklommen hetgeen bij slecht weer geschiedde. De begroeiïng is daar vrij zwaar maar overigens werd er niets bizonders ontdekt.

Naar Langadam.

Op 20 December was de expeditie terug in het kamp bij de Tonckensvallen. Alles werd ingepakt en daarna vertrok men naar Langadam (Langasoela).

Na hier een kamp gebouwd te hebben, vertrok Dr. Geijskes met zijn arbeiders naar top 290 van het Bakhuisgebergte. Hiertoe werd lijn zes opengekapt in Noord-Westelijke richting.

Zo kwam men in het bron-gebied van de Fallawatra, een zijrivier van de Nickerie. Rubberbomen werden daar wel gevonden maar niet veel. Behalve heerlijk fruit werd ook een soort notemuskaat aangetroffen, die vermoedelijk geschikt is voor consumptie.

Op Nieuwjaarsdag was men aan het einde van de lijn. Aan viering van Oud- en Nieuw kon wegens gebrek aan middelen niet gedacht worden.

Na deze tocht keerde Dr. Geijskes met zijn arbeiders terug naar de Kaleighvallen en kapte van het bledersskamp aan de voet **van de vallen naar** de Voltzberg, die hij tweemaal beklom, een brede lijn open. Voor eventuele latere bezoekers van de interessante berg, zal deze passie nog lange tijd een bruikbare weg vormen.

Daar vond hij noch Hevea noch bolletrie.

Half Januari was men terug op Kaaimanston en op 17 Januari **legden** de corjalen aan bij Bitagron.

Twee dagen later vertrok de expeditie van Bitagron en bij Bergi — Noord van Heicoti — werd met grote vreugde de barkas „Wanca" door Commissaris Michels gezonden begroet. Na den Indiaansen arbeider te hebben afgezet bij de Kalebas-kreek. vertrok Dr. Geijskes naar Groningen en van hieruit naar Paramaribo, waar hij in de vooravond van Donderdag 20 Januari **aankwam.**

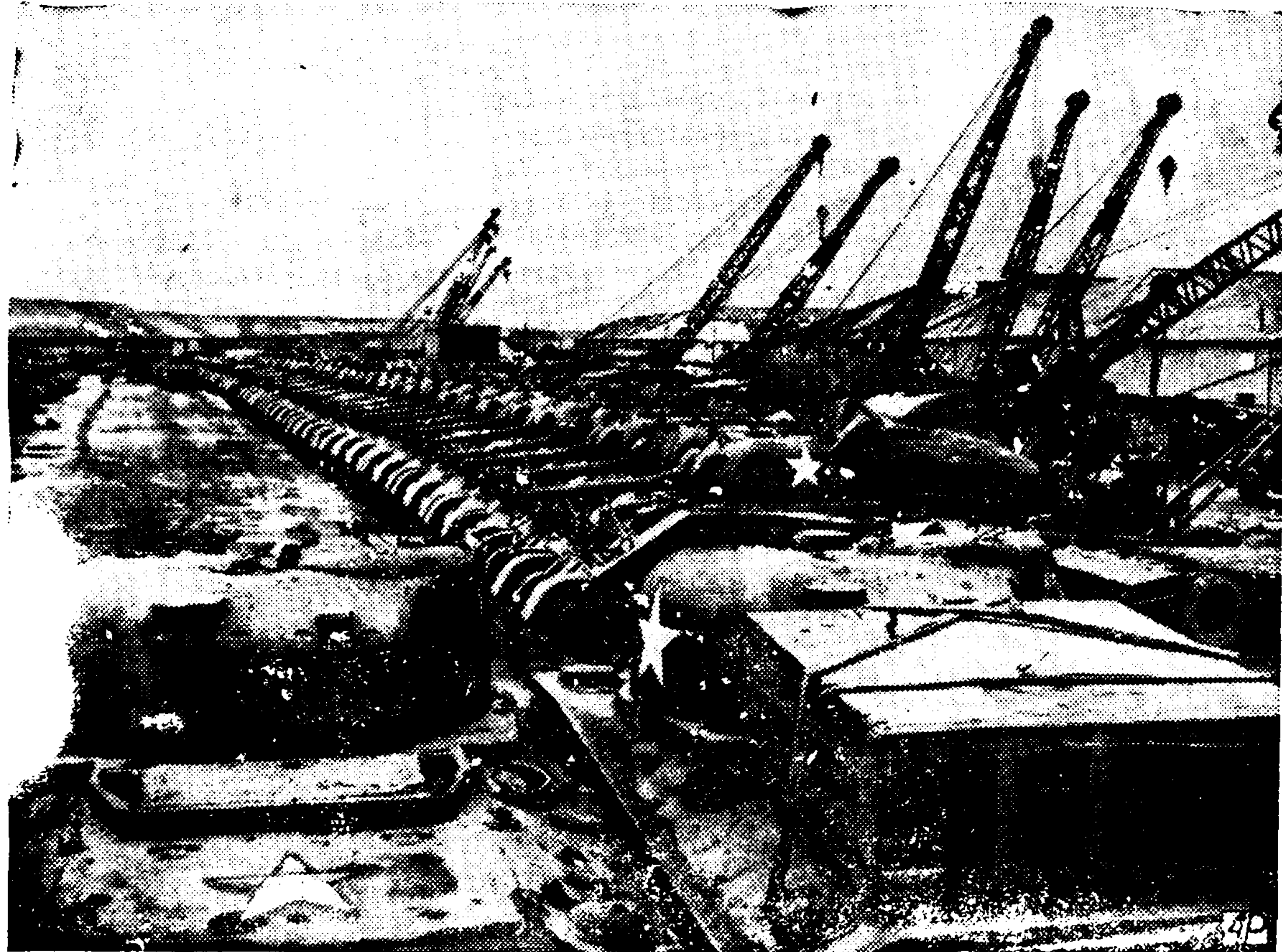
Behalve een paar lichte aanvallen van malaria, was gelukkig niemand ernstig ziek geweest. Monter en opgewekt kan Dr. Geijskes thans beginnen aan het uitwerken van alle verzamelde gegevens en het uitwerken van zijn officiële verslagen.

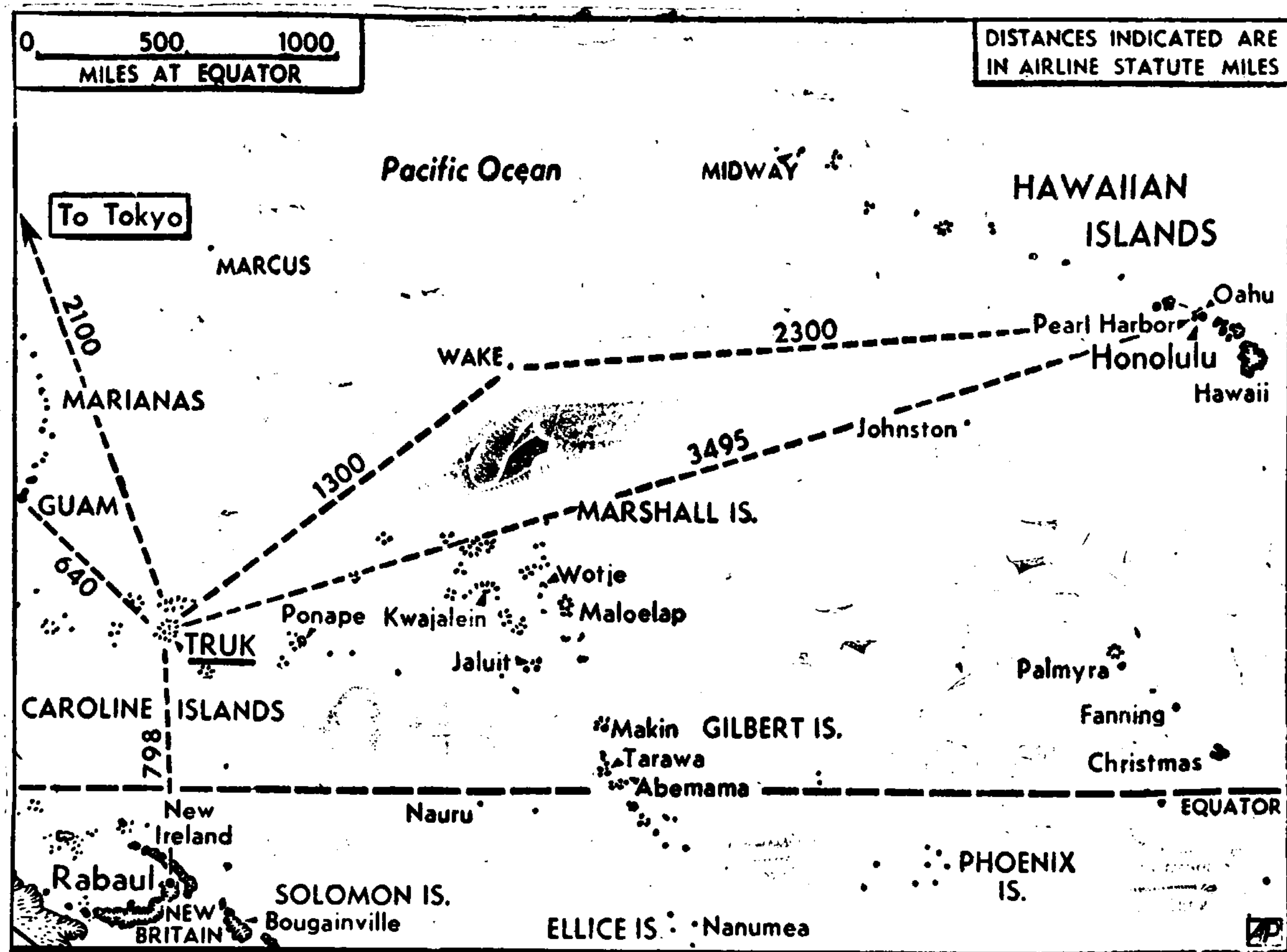

In een wapendepot in Engeland wachten deze Sherman-tanks op de dag van de invasie.

TELEGRAM VAN ROUWBEKLAG

De weduwe van Hendrik Willem van Loon heeft een telegram van rouwbeklag ontvangen van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, waarin Zij verklaart: „Nederland verliest een van zijn grootste vrienden en kampioenen voor zijn zaak" (Aneta).

Washington meldt een nieuw bombardement op Truk, de grote Japanse basis inde Stille Oceaan. Ook Ponape en Orfoluk werden gebombardeerd en voorts enkele Japanse bases in de Marshall-groep. Bovenstaand kaartje laat zien op welke afstand Truk van verschillende Geallieerde en vijandelijke punten in de Stille Oceaan ligt. Een mijl is iets meer dan 1600 meter.

Buitenland.

STIMSON OVER DE KRIJG.

De Noordamerikaanse Secretaris van Oorlog, Henry Lewis Stimson, deelde mede in antwoord op critiek welke de laatste tijd gehoord wordt over de trage vordering van de Italiaanse krijgstocht, dat de voornaamste strategische doeleinden der Geallieerden in Italië bereikt zijn. De volgende resultaten werden volgens hem bereikt:

1) De Middellandse Zee werd geopend voor de Geallieerde scheepvaart;

2) Italië werd uit de oorlog geslagen als bondgenoot van Duitsland;

3) Luchtbases werden veroverd in Zuid-Italië;

4) De Geallieerden hebben de beheersing gekregen over een groot deel van de Adriatische Zee;

5) De Russische winter-campagne werd indirect geholpen door het vasthouden van 19 Duitse divisies aan het Italiaanse front; en

6) Verliezen werden aan de Duitse strijdkrachten toegebracht die groter zijn dan door de Geallieerden geleden werden.

Nader zeide Stimson nog over deze [illegible] Zee voor de Geallieerde scheepvaart, vrij van de bedreiging van Duitse vliegtuigen en duikboten, „een grote strategische overwinning voor de Geallieerde zaak is geweest". Hij zeide, dat de Geallieerde positie in het Nabije en Verre Oosten en het bieden van steun aan Sovjet Rusland zeer verbeterd zijn door de volledige beheersing van de Middellandse Zee. Hieraan voegde hij toe, dat het bezit van Zuid-Italië met de beheersing van een groot deel der Adriatische Zee den Geallieerden toegang heeft gegeven tot belangrijke delen van de Balkan. En hij wees erop, dat door de overgave van Italië de Italiaanse vloot de Geallieerde kracht nog vergroot heeft.

De verovering van de luchthaven van Foggia met de omliggende vliegvelden beschreef Stimson als de meest belangrijke winst in Italië omdat zij het voor de Geallieerde bommenwerpers mogelijk maken over de Balkan, Oostenrijk en Zuid-Duitsland te vliegen. Stimson ging vervolgens de andere krijgstonelen na:

Birma: De verrichtingen zijn beperkt in omvang en doel, doch hebben de verbindingen verbeterd, vooral tussen Brits Indië en China en hebben de uitmuntendheid van de door Noordamerikanen opgeleide Chinese troepen met gebruik van Noordamerikaans materiaal bewezen.

Zuidwestelijk deel van de Stille Oceaan: De Geallieerde strijdkrachten hebben de omsingeling van de Bismarck Zee voltooid en de Japanse verliezen nemen toe. In de afgelopen week werden 53 schuiten, 25 havenvaartuigen en 18 andere vijandelijke schepen tot zinken gebracht of beschadigd; 97 vijandelijke vliegtuigen werden vernield en 26 andere vermoedelijk vernield.

Op Bougainville werden 1173 Japanse [illegible] op het strandhoofd aan de Keizerin Augusta Baai tegen een Noordamerikaans verlies van slechts 123 doden. Dit toont de grote technische vaardigheid en de gevechtsmoed welke thans ontplooid wordt door den Noordamerikaansen infanterist.

Luchtaanvallen op Duitsland: De luchtgevechten boven Duitsland veroorzaken tekenen van vermoeidheid onder de Duitse luchtmacht (Washington, (AP) 16.3).

DE MIJNSTAKING IN ENGELAND.

De vooruitzichten van een ten minste tijdelijke vrede in Groot Brittannië's verstoorde kolenproductie werden veel beter toen de Directieraad van de Mijnwerkersbond stemde om de beginselen van de regeringsvoorstellen ter herziening van de loonschaal te aanvaarden. 90% van de mijnwerkers in Wales, die de vorige week staakten, zijn weer aan het werk na een verzoek van de Bond om de productie te hervatten, terwijl de loonmoeilijkheden worden opgelost. 10.000 Zijn nog werkeloos (Londen, (AP) 16.3).

AANVALLEN VAN DE NACHT.

Als volgt luidt een communiqué van het Britse Ministerie van Luchtvaart:

„In de afgelopen nacht heeft een kleine strijdmacht Lancasters van het Bommenwerperscommando de Michelin autobanden-fabriek te Clermont Ferrand op ongeveer 50 kilometer ten Zuid-Westen van Vichy aangevallen. De aanval werd uitgevoerd in helder weer en de eerste rapporten geven te kennen, dat het bombardement goed geconcentreerd was. Halifaxes en Stirlings vielen spoorwegdoelen te Amiens aan. Mosquito's vielen doelen in het Westen van Duitsland aan en er werden mijnen gelegd in de vijandelijke wateren. Geen onzer vliegtuigen wordt vermist." (Londen, (AP) 17.3).

DE AANVAL OP ZUID-DUITSLAND.

De Noordamerikaanse zware bommenwerpers hebben 48 nazie-jagers vernield bij de aanval van gisteren op doelen in het Zuiden van Duitsland, waaronder Ulm en Friedrichshafen, zodat het totale aantal vijandelijke vliegtuigen dat vernield werd, komt te staan op 125. Dit werd gemeld door een communiqué van de Noordamerikaanse strategische luchtmacht. (Londen, (AP) 17.3).

LAATSTE NIEUWS.

Het Poolse legercorps in de Sovjet Unie is verheven tot de status van een Pools leger. Stalin vierde de gebeurtenis met een diner in het Kremlin in de atmospheer van „Pools-Russische vriendschap en [illegible] Zigmund Berling als eregast. Verder waren er nog verschillende Poolse officieren. De Russische Commissaris van Buitenlandse Zaken Vyacheslav Molotov woonde de gebeurtenis bij, zomede een aantal andere Commissarissen en Maarschalken.

— **De Russen** bevinden zich in de buitenwijken van Vinnitsa in de Westelijke Oekraïne na de verovering van Tyazjilov op minder dan 3 kilometer ten Noord-Oosten ervan en Tuyusjki, een spoorwegstation op 5 kilometer ten Zuiden ervan.

— **De Duitsers** bevinden zich nog in de puinen van de oude abdij op de Monte Cassino welke uitzicht biedt op de stad en richten van daar uit het artillerie- en mortiervuur op de Geallieerde stellingen in de vallei. Naar gemeld wordt vechten de Duitsers verwoed om de heuvelstellingen ten Westen en Noord-Westen van de stad te behouden waar volgens het communiqué ook vordering gemaakt wordt door de Geallieerde strijdkrachten.

— **Robert Sturdevant** seint uit Stockholm, dat Finlands antwoord op de Russische wapenstilstandsvoorwaarden aan het Russische Gezantschap te Stockholm is afgegeven. Een zegsman van het Finse Gezantschap zeide tot den correspondent: „Ik heb niet veel hoop op een vrede". Deze handeling volgde vlak op de oproep van Roosevelt aan de Finnen om uit de oorlog te treden en naar verwend wordt heeft Koning Gustaaf van Zweden reeds daarvóór een dringend verzoek gericht aan Maarschalk Mannerheim en andere hoge Finse persoonlijkheden om de Russische voorwaarden te aanvaarden.

— **Een zegsman** van het Finse Departement van Buitenlandse Zaken te Helsinki deelde mede, dat de Finse regering de verklaring van Roosevelt waarin hij aandringt op het breken van het „gehate bondgenootschap met Duitsland in ernstige overweging zal moeten nemen". „Wij betreuren het dat de verklaring niet drie dagen eerder gedaan werd", zeiden ingelichte politieke personen. Het deel van de Finse pers, dat zich tegen de houding van de regering verzet, publiceerde Roosevelts verklaring op opvallende wijze.

— **Papieren** die op een Duitse gevangene in Italië gevonden werden, tonen aan dat een treinongeluk op 160 kilometer ten Noorden van Rome onlangs de dood veroorzaakt heeft van 800 Duitsers. Men gelooft dat het ongeluk te wijten is aan Italiaanse saboteurs.

CURAÇAO

STATEN VAN CURAÇAO

Gisteravond kwamen de Staten van Curaçao in vergadering bijeen. Bij de „Ingekomen Stukken" was een brief van Ondervoorzitter Carel Nicolaas Winkel aan Zijne Excellentie Gouverneur Dr. P. A. Kasteel om wegens gezondheidsredenen zijn ontslag te verkrijgen als Statenlid.

Behandeld en aangenomen werden vervolgens 1e Ontwerp-landsverordening tot bekrachtiging van den Gouverneur van Chicago van de 16e Juli 1943 tot wijziging en aanvulling van de „Curaçaose Regeling Rechtsverkeer in Oorlogstijd" enz. 2e Ontwerp-landsverordening tot aanvulling van de „Rechtsbijstandsverordening".

GIFTEN VOOR HET RODE KRUIS.

Het Nederlandse Rode Kruis, afdeling Curaçao, ontving van de bemanning van de „Cottica" een gift van f 20,— en van het personeel van de Mijnmaatschappij Curaçao een som van f 27,50, opgehaald onder het personeel. Het bestuur van het Rode Kruis zond aan beide lichamen een brief om te bedanken voor hun zeer gewaardeerde steun en hun mooi gebaar.

AMBACHTSSCHOOL SINT JOSEPH.

Ter gelegenheid van het feest van den Heiligen Joseph op Maandag 20 Maart wordt er ter intentie van de Ambachtsschool Sint Joseph een heilige Mis opgedragen om 7 uur in de kerk van de Heilige Familie te San Mateo.

Op het terrein van de K.S.C. zullen er voor de school bekerwedstrijden gehouden worden.

SAN TELMO VERGADERT.

Gisteravond vergaderde in het Briontheater San Telmo, de vereniging der bootwerkers. Ongeveer 300 leden kwamen bijeen onder leiding van den Heer Constan Casiano en den geestelijk adviseur Pater Willibrordus Brada O.P. De leden spraken zich tijdens deze vergadering gunstig uit over de stichting van de arbeidsbeurs ter betere verdeling van de arbeid en over het bouwen van een cantine, waar zij kunnen gaan eten.

APOSTOLAAT TER ZEE.

Overzicht Februari 1944.

De maand Februari zal als een zeer biezondere maand geboekstaafd blijven in de annalen van het Apostolaat ter Zee, omdat het Zeemanshuis onder zijn bezoekers mocht tellen de hoge Beschermvrouwe der Nederlandse Koopvaardij Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana. Enthousiast over het werk, de inrichting, de bediening bracht Zij Hoogstderzelver dank uit aan het Bestuur voor datgene, dat speciaal gedurende de oorlog voor de zeelieden gepresteerd is.

Aan de Prinses werd door zeelieden der Koopvaardij een keurig opgemaakte bark „Santa Maria" aangeboden, als blijvende herinnering aan de zeelieden op Curaçao. Des avonds werd een gala dansavond gegeven.

Het totaal aantal bezoekers bedroeg 4250 zeelieden. Het hotel herbergde 31 zeelieden als logeergasten met een totaal van 449 dagen. Deze waren geboortig van Nederland, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten van Noord-Amerika en Denemarken.

Voor speciale ontspanning werden gegeven: een biljartavond, een kaartavond en een dansavond. 6 Boekenkisten werden aan varende schepen uitgeleend. Tientallen pakken geïllustreerde tijdschriften aan zeelieden meegegeven. Van verschillende belangstellenden mochten wij boeken en tijdschriften ontvangen, terwijl twee mooie collecties studieboeken voor de officieren ter Koopvaardij werden geschonken aan onze bibliotheek.

TER DOOD VEROORDEELD.

Een Nederlandse landbouwer, Willem van der Veen, die in Duitsland werkte, is door het Bizonder Gerechtshof van Berlijn ter dood veroordeeld wegens sabotage.

DE HEER EN MEVROUW

A. E. Panneflek - Supriana

geven met blijdschap kennis van de geboorte van hun dochter

Evelyn Margareth

Curacao 16 Maart 1944

INCU

De INCU maakt hierbij bekend, dat het artikel tafelzout weer in beperkte mate uit de Ver. Staten van Amerika kan worden betrokken. Het Code-nummer van dit artikel is SCHEDULE B 5724.00.

Concentratiekampen.

Aan een artikel van het Nederlandse Sluikblad Het Parool ontlenen wij:

Het middelpunt van het concentratiekamp is meestal een grote gevangenis. Wie daarin komt, wordt meestal binnen een paar dagen „fertig gemacht", d.w.z. de dood ingejaagd. In Mauthausen had men een zekeren Etlinger als gevangeniscommandant. Deze zag kans de hem toevertrouwde gevangenen zelfs in een dag „fertig" te maken. Etlinger is thans werkzaam in het concentratiekamp in Vught.

Overigens kent men in elk Duits kamp de bok en de paal.

De paal is een martelwerktuig, dat aan Golgotha doet denken. Men bindt een gevangene de handen op zijn rug en zet hem op een tafel tegen de hoge paal aan, die stevig in de grond staat. Boven aan de paal hangt een riem, die den gevangene aan zijn saamgebonden polsen wordt bevestigd. Dan wordt de tafel weggetrokken. De armen worden door de val omhoog gerukt en de schouders worden ontwricht door de schok. Men hangt en blijft hangen. In Dachau heeft men zo eens 17 mensen twee uur laten hangen. Toen waren er toch nog twee, die nog in leven waren. De anderen waren natuurlijk ongezonde of wekelijke lieden. Voor hen is er geen plaats in de nationaal-socialistische samenleving.

Het concentratiekamp Sachsenhausen is ondergebracht in het voormalige Olympische dorp. Waar eens de sportieve jeugd uit alle landen der wereld zich met elkander mat, worden thans de kinderen van Franse, Tsjechische, Poolse en Russische moeders onder de nazie-laars vertrapt.

Het probleem van de overbevolking van dit kamp heeft men hier op uiterst eenvoudige en zakelijke wijze opgelost. De zieken krijgen er een cyaaninjectie. Tweemaal per week komt de Lagerarzt er zijn ronde doen door de ziekenbarak. Alle patiënten weten, wat dit bezoek betekent. De arts wijst een vijftigtal gevangenen aan. Hun nummers worden door een der gevangenen, die als Secretaris dienst doet, opgeschreven. Een kwartier later worden de opgeschrevenen naar de ambulance geroepen. Zij gaan en zij weten, dat het hun laatste gang is. In de ambulance zit de Lagerarzt met zijn helpers, een paar verplegers. De injectiespuit doet haar werk. De desbetreffende kaarten kunnen uit de kampkartotheek verwijderd worden. En ergens in een dorpje in Tsjecho-Slowakije of in een stadje in Frankrijk zit een vrouw, die haar kinderen geen antwoord kan geven op de vraag, waarom pappie niet meer schrijft.

In Sachsenhausen heeft men in de winter van 1941 — 1942 proeven genomen met gevangenen, waarvan het doel was na te gaan, hoe ver het menselijk uithoudingsvermogen reikt onder omstandigheden, die met die van et barre Russische klimaat vergeleken kunnen worden. Daartoe worden tientallen gevangenen goed, slecht of helemaal niet gekleed, gebonden in de sneeuw gelegd. Een deel kreeg goed, een ander deel slecht en de rest helemaal niet te eten. Regelmatig werd bij allen de temperatuur opgenomen. Op deze wijze verschafte men zich hoogst interessante statistieken en toen de proefpersonen allen dood waren, was men nauwkeurig over hun uithoudingsvermogen ingelicht.

Voor het veroveren van belangrijke wetenschappelijke resultaten getroost het nationaal-socialisme zich de grootste offers.

Alle landen, die sinds het uitbreken van deze laatste Duitse veroveringsoorlog door de Wehrmacht bevrijd zijn van het Joods-Bolsjewistische plutocratische systeem hebben sindsdien hun eigen concentratiekamp gekregen.

In ons land bestaan zulke kampen — afgezien van de speciale Jodenkampen — te Ommen, Amersfoort en Vught. Ofschoon hier ook honderden mensen vermoord zijn, moet toch vastgesteld worden, dat slachtingen hier op geen stukken na zo'n omvang hebben aangenomen als in Duitsland zelf. Het hoogste dodencijfer werd in Amersfoort bereikt in November 1942, toen er op een kampbevolking van ongeveer 1500 gevangenen 78 mensen stierven. Dat geschiedde onder de verantwoordelijkheid van drie leden, wier namen men goed dient te onthouden t.w. Hauptsturmfuehrer Heinrich, Untersturmfuehrer Stoever en Hauptscharfuehrer Berg. In het kamp te Vught dat 15 Januari 1943 in gebruik werd gesteld, had men in het begin dagen, dat er tien of vijftien sterfgevallen voorkwamen. De laatste tijd is dit evenwel belangrijk verbeterd.

Het lagere bewakingspersoneel in de kampen is trouwens gaan begrijpen, dat deze oorlog met een nederlaag voor Hitler gaat eindigen, zodat de meeste Rottenfuehrers en Unterscharfuehrers weinig lust tonen om zich aan de vooravond van de dreigende eindafrekening nog eens extra te belasten met nieuwe gruweldaden. Gevangenen in Vught noemen hun kamp tegenwoordig dan ook gekscherend „het sanatorium". Dat neemt niet weg, dat iemand die pech heeft, nog wel eens een paar tanden uit zijn mond geslagen worden. Kortgeleden werd een gevangene nog zo toegetakeld, dat hem een trommelvlies stukgeslagen werd.

Maar dat zijn kleinigheden en bijzaken. Hoofdzaak is, dat iedereen beseft, dat Duitsland strijdt voor de verdediging van het Christendom, van de West-Europese beschaving en voor het behoud van de cultuur van het avondland. De toestanden en verhoudingen in de concentratiekampen van het Dritte Reich zijn hiervoor het beste bewijs.

BONAIRE.

OUDE GRAVEN OP BONAIRE.

Voordat men hier een vaste geestelijke bediening kende, was er slechts één klein kerkhof te Antriol bij het strodak-kapelletje. Maar mensen, die op de cunucu leefden, begroeven hun doden, en natuurlijk daar ter plaatse, ergens in de buurt van het huis. Een of andere grote Sjon maakte van het graf zijner dierbaren iets meer werk en liet de plaats van een gedenksteen of tombe voorzien. De mindere man werd zonder veel uiterlijkheid aan de aarde toevertrouwd. Waarschijnlijk duidden een paar opeen gestapelde stenen de plaats aan, waar hij begraven was; of misschien ook dat nog niet eens. Aan baby's en doodgeboren kinderen werd niet het minste gedenkteken besteed.

Zelfs nu vindt men het nog heel gewoon om zulk een lijkje in een doos achter het huis onder de grond te stoppen.

Het is opvallend, hoe weinig er van de graven is overgebleven. Van de duizenden Bonairianen, die hier gestorven en begraven zijn is ternauwernood hier en daar een spoor achtergebleven. Zo goed als zeker is hierbij ook opzet in het spel: uit een algemeen verspreide angst voor graven en vooral oude graven, tracht men iedere herinnering eraan uit de weg te ruimen. Ziehier een schamel lijstje van losse graven, die nog bestaan of kortelings nog bestonden. Kerkhoven zijn buiten beschouwing gelaten.

1 — Op Guatemala, dicht bij het cunucu-huis, ten Westen, ligt een zeer goed onderhouden kindergraf.

2 — Op de weg naar de zoutpannen, tussen de weg en de zee, juist tegenover de eerste dam van de eerste pan, vindt men een beschadigd, oud graf in de vorm van een halve cylinder, het „graf di Portugees". De traditie zegt, dat men daar een Portugese kapitein begraven heeft, die vlak bij Bonaire stierf.

3 — De cunucu Santa Barbara heeft een gedeelte, dat men Defiu noemt. Daar stond op een vlak stukje rots een hoog kindergraf. Er is heel wat over dit graf te doen geweest, en na zeer veel gebeurtenissen is het afgebroken, en heeft men alle overblijfselen volkomen verwijderd.

4 — Bij Dos Poz vindt men vlak bij de ingang van de cunucu van „Pedon" nog luttele resten van graven, die volgens de overlevering van de Franse vluchtelingen uit Haïti waren.

5 — Naar men zegt, is er nog een graf te zien juist voordat men aan de zoutpan van Slachtbaai aankomt, rechts van de weg.

6 — Op de cunucu Flor di Oriente, bezuiden Noord di Salinja moeten duidelijk graven te zien zijn. Wat men in dit geval echter onder duidelijk te verstaan heeft, is niet duidelijk.

7 — De traditie beweert, dat vroeger verschillende slaven op de Playa begraven werden achter het huis van Panchito Booi zaliger, in de Sabana. Een grote vierkante steen moet de plaats aangeven. Maar die van militaire punten bevinden. steen is thans niet meer te vinden.

Dat is alles. U ziet, niet bijster veel.

Kerkberichten.

Week van 19 t/m 25 Maart.

Zo.: Vierde Zondag van de Vasten.
Ma.: H. Joseph.
Di.: H. Benedictus, Abt.
Vr.: H. Gabriël, Aartsengel.
Za.: Maria Boodschap.

De gelovigen worden dringend verzocht om zoveel mogelijk 's morgens na de H. Mis of 's middags te komen biechten.

CATHEDRALE ST. ANNA-KERK. Otrabanda.

Pastoor: M.J. v.d. Elsen O.P., tel. 1507

Zondag:

5.30 H. Mis.
7.30 Kindermis.
9.— Gezongen Hoogmis.
19.— Kruisweg.

Weekdagen:

6.— en 6.30 H. Mis.
Iedere avond om 19 uur Rozenhoedje
Ma.: 6.— Plechtige H. Mis ter ere van den heiligen Jozef.
7.— Kindermis.
Do.: 7.— Congregatie voor de meisjes.
Vr.: 6.30 Gezongen H. Mis voor de bekering der zondaars.
19.— Lijdensmeditaties in de Papiamentse taal.
Za.: 6.30 Gezongen H. Mis ter ere van het feest van Maria Boodschap.
Biechten: 's morgens na de H. Mis, op verzoek en na 16 uur.

H. ROZENKRANSKERK. Pietermaai

Pastoor: C. v.d. Looy, O.P. tel. 2170. **spreekuren:** 8 uur en 19.45 uur.

Zondag:

5.30 H. Mis.
7.— H. Mis.
8.— Kindermis.
9.— Hoogmis (P.)
19.— Kruisweg.

Weekdagen:

5.30 H. Mis (beh. Za.)
6.— en 6.30 H. Mis
Ma.: 6.— Gezongen H. Mis.
Iedere dag om 19 uur Rozenhoedje.
Di.: 7.— Congregatie voor de meisjes.
19.— Lijdensmeditaties.
Vr.: 6.— Gezongen H. Mis voor de bekering der zondaars.
Za.: 6.— Gezongen H. Mis.
Biechten: Na de H. Mis, iedere dag tussen 16 en 18 uur, en 's avonds na Rozenhoedje.

H. FAMILIE-KERK. San Mateo.

Pastoor: Th. Exler. O.P., tel. 2413

Zondag:

5.— H. Mis.
6.15 H. Communie uitreiken.
6.30 H. Mis.
7.45 Kindermis.
9.— Gezongen Hoogmis, die door de Curom uitgezonden wordt. Pater Raphael Bührs O.P. zal preken in de Papiamentse taal.
19.— Kruisweg.

Weekdagen:

6.— en 6.30 H. Mis.
Ma.: 5.— Gezongen H. Mis.
Do.: 6.30 Congregatie; om 19 uur Lijdens meditatie in de Papiamentse taal.
Vr.: 5.— Gezongen H. Mis voor de bekering der zondaars.
Za.: 6.30 Gezongen H. Mis.
Biechten: na Lof. Zaterdag de gehele dag.
Iedere 2e en 4e Zondag van de maand Predicatie in het Nederlands.

KERK O.L.V. VAN DE BERG CARMEL, Groot Kwartier.

Pastoor P. Elfe O.P., tel. 1967, spreekuur: 8 — 10 uur, Zon-, feest- en weekdagen.

Zondag:

5.— H. Mis.
7.— Kindermis.
8.30 Hoogmis.
19.— Lijdensmeditatie in de Papiamentse taal.

Weekdagen: 6.30 H. Mis (behalve Zaterdag).
Ma.: 6.30 Gezongen H. Mis.
Di.: 19.30 Lijdensmeditaties in het Nederlands.
Za.: 6.30 Gezongen H. Mis.
Biechten: elke dag na H. Mis en Zaterdagmiddag.

KERK VAN HET H. HART, Janwé.

Pastoor A. C. de Valk O.P., tel. 2365, spreekuur 7 — 9 uur beh. Zondag.

Zondag:

5.30 H. Mis.
8.30 Hoogmis.
19.— Lof.

Weekdagen: 6.30 H. Mis (behalve Zaterdag).
Ma.: 6.30 Gezongen H. Mis.
Za.: 7.— Gezongen H. Mis.
Biechten: elke dag na H. Mis tot 9 uur. Za. van 16 tot 18 uur.

H. TERESIA-KERK, Julcio.

Pastoor H. Penninx O.P. tel. 1367, spreekuur: 7—9 uur (behalve Zondag).

Zondag.

5.— H. Mis.
8.— Hoogmis.
18.30 Lof.

Weekd.: 6.30 H. Mis (behalve Zat.).
Ma.: 6.30 Gezongen H. Mis.
Di.: 19.— Lijdensmeditatie in de Papiamentse taal.
Do.: 7 uur Congregatie voor de meisjes
Vr.: 6.30 Gezongen H. Mis voor de bekering der zondaars.
Za.: 7.— Kindermis.
Biechten: 's morgens na H. Mis tot 8 uur: Zat. van 16 — 19 uur.

KAPEL ST. MARTINUS-GEST.

Zo.: 7.— H. Mis: 16.— Lof.
Weekd.: 6.— H. Mis.
Di.: 16.— Lof
Do.: 17 tot 18 uur Aanbidding voor de vrede.

KERK H. FRANCISCUS VAN ASSISIE, Oranjestad — Aruba.

Pastoor Th. Bartel O.P., tel. 34; **spreekuren: alle weekdagen van 7.15—8.15 uur, alsmede om 10 uur en om 18.30 behalve 's Zaterdags.**

Zondag:

5.30 H. Mis.
7.30 Kindermis.
8.45 Hoogmis.
18.30 Lof.

Weekd.: HH. Missen om 6 en 6.30 uur.

Donderdags 18.30 uur lof ter ere van het Allerheiligst Sacrament.

Biechten: Alle weekdagen onder en na de HH. Missen en 's namiddags om 15.30 uur. 's Zaterdags bovendien van 15.30 tot 19 uur.

Journalistiek Leven in Curaçao.

13.

1941 (vervolg).

164. VROUWEN ORGANISATIE CURAÇAO, maandblad in het Nederlands, orgaan van gelijknamige vereniging. Redactie de dames J. M. van der Sar, V. J. Elias, G. M. Voncken. Drukkerij Blok.

1942.

165. La Prensa Deportiva. Weekblad, aangekondigd als het „enige" sportblad van Curaçao, waarin naast artikelen alle verenigingen haar programma's zouden publiceren. Het eerste nummer, ingeleid door Zijne Excellentie Dr. P. A. Kasteel en Mr. E. M. Elias, verscheen 5 November 1942; het laatste 9 December 1943. De sportredacteur van de Beurs- en Nieuwsberichten schreef op 18 December 1943 in zijn blad, dat gebrek aan medewerking tot de stopzetting leidde; de Beurs-redactie plaatste hier een noot bij, dat het gehele betoog van haar sportredacteur omverwierp door te zeggen van de uitgevers vernomen te hebben, dat La Prensa Deportiva „niet gestaakt werd wegens gebrek aan medewerking of debiet, doch wegens technische moeilijkheden" (de Passaat, nr. 173, was erbij gekomen en de drukkerij kon niet beide verwerken). In de sportrubriek van de Beurs van 5 Februari 1944 wordt medegedeeld, dat „pogingen gedaan worden La Prensa Deportiva nieuw leven in te blazen." Redacteur Nicolás Cótchico Het blad bevatte stukken in Papiament en zeer onbeholpen Nederlands, Tipografia Electrica.

166. VUUR! officieel orgaan voor de weermacht, uitgegeven met financiële steun eerst van een aantal grote ondernemingen, later met die van de militaire dienst voor Ontwikkeling en Ontspanning. Redacteuren W. H. de Meyer en J. A. Petersen. Inhoud algemeen, meestal niet in verband met de weermacht. Eerste nummer Augustus 1942, al spoedig zeer onregelmatig. Nederlands. Drukkerij Blok. Biezonderheden geeft de Amigoe van 5 Augustus 1942, nr. 3669. Hoewel het blad sinds lang niet meer verschijnt, deelde men ons mede, dat het „officieel niet opgeheven is".

167. DAILY FORCE. Dagbladje op tabloïde formaat van de Noordamerikaanse troepen op de Curaçaose eilanden. Opgericht 8 Februari 1942, onderweg naar Curaçao. De troepen arriveerden 11 Februari 1942. Het was het eerste dagblaadje ter wereld van de Noordamerikaanse troepen gedurende Wereldoorlog II en werd gedrukt ter Paulus-drukkerij in Willemstad. Redacteur Harold Cohen tot 16 Februari 1944; daarna door Brummel! S. Goodman. Taal Engels en Spaans (i.v.m. Portorikeinse troepen). In het geheel bestaan er slechts twee zulke legerdagbladjes ter wereld, het andere in jongere in Noord-Afrika.

1943.

168. DE STEM — THE VOICE, weekblad van de Surinamers, werkzaam bij de Curaçaose Petroleum Industrie Maatschappij. Redacteuren H. L. Braam en E. W. Emanuelson. Eerste nummer 23 October 1943; in het Decembernummer van De Passaat (nr. 173) wordt aangekondigd, dat het om de veertien dagen zal gaan verschijnen. Inhoud kampnieuws. Gestencild. Bevat ook bijdragen in het Engels.

169. LUX, algemeen twee maandelijks tijdschrift in het Nederlands onder redactie van Pater H. M. Hulsman O.P., Frater M. Rigobert, Mevrouw E. B. M. da Costa Gomez-Heiling, Mr. J. A. Ellis, Dr Joh. Hartog, Mr. H. J. M Hoogeveen. Dit blad gaat uit van de Vereniging Mgr. Niewindt die volgens artikel 3g harer statuten een periodiek bedoelt uit te geven. Door toedoen van de St. Thomaskring (katholieke vereniging voor oud-leerlingen van het St. Thomascollege), kwam dit blad, door de behoefte aan gedegener lectuur in het Nederlands, welke als gevolg van de oorlog niet meer te krijgen was, tot stand toen Mgr. P. I. Verriet O.P., Apostolisch Vicarius van Curaçao, de stoot tot oprichting van de Vereniging Mgr. Niewindt had gegeven. De redactieleden zijn katholiek, medewerkers behoren ook tot andere gezindten. Drukkerij Scherpenheuvel. Eerste nummer Juli 1943.

170. LEIDING EN TROOST, gereformeerde preken, onder redactie van Ds. Hendrik W. Kroeze (dezelfde van nr. 134). Verschijnt op onregelmatige tijden, maar 12 maal per jaar; eerste nummer Juli 1943. Uitgegeven door de Gereformeerde Kerk van Curaçao. Wordt op grote schaal over de gehele wereld verspreid. Nederlands. Drukkerij Blok.

171. ECONOMISCHE BERICHTEN. Gratis gouvernementsuitgave van het Gouvernement van Curaçao en onder redactie van Mr. Eduard M. Elias (hoofd van de Gouvernementspersdienst in Curaçao; betaald door de rijksregering). Het blad verschijnt om de drie weken en werd onder de druk des oorlogs opgericht ten einde handel en publiek officiële voorlichting te geven. Het eerste nummer verscheen in Juli 1943. De oplage is 1000 (800 voor Aruba, Bonaire, Curaçao; 100 Suriname; 100 andere plaatsen).

Taal: Nederlands en Engels. Gedrukt bij „De Curaçaosche Courant" (P. C. Gorsira).

172. ARIBA, gestencild orgaan van de sportvereniging Atlanta (Sportvereniging van de woonwijk Dominguito). Redacteur onbekend.

173. DE PASSAAT, maandblad voor geëmployeerden der N.V. Curaçaose Petroleum Industrie Maatschappij en Curaçaose Scheepvaart Maatschappij te Emmastad. Uitgaande van de Afdeling Arbeids- en Sociale Zaken der genoemde maatschappijen o.l.v. Frederik A. Vromans, secretaris der directie. Redacteur Hector G. Suares. Eerste nummer December 1943. Gedrukt bij Tipografia Electrica. Het blad is te vergelijken met „Aruba Esso News" (Zie Aruba nr. 21.)

174. KLOK DI SANTA FAMIA, Papiaments weekblaadje van de parochie der H. Familie te Willemstad. Redacteur een der Paters van genoemde parochie, begonnen met Pater W. de Barbanson O.P. (dezelfde van La Cruz, nr. 74). Eerste nummer 19 December 1943. Gedrukt bij de Paulusdrukkerij.

175. VEILIGHEIDSDIENST. Gestencild maandblaadje, uitsluitend voor de C.P.I.M.-employees bedoeld. Begonnen najaar 1943 (te vergelijken met Lago-Safety, zie Aruba nr. 16).

1944.

176. DE SNELLE KOERIER, schoolblad van de hoogste klassen van het St. Thomas-college onder toezicht van Frater M. Canutus. Redactie: jongens uit de klassen. Eerste nummer 16 Januari 1944. Gestencild. In het Nederlands.

177. ORGAAN VAN DE A.M.S.-CLUB, maandblad van de leerlingenclub van de Algemeen Middelbare School. Het eerste nummer verscheen Februari 1944 onder redactie van L. W. Statius van Eps, R. Römer en B. de Wit. Het wordt gestencild op de Inspectie van het Onderwijs in zijn geheel en artikel op blz. 7 een geestelijk kind van Drs. Jan C. de Groot, die van de oprichting tot 1944 leraar aan de A.M.S. (over hem Amigoe di Curaçao 21 Mei 1941 en 6 Maart 1944).

178. SHOMER HANOAR — DE WACHTER DER JEUGD. Tweewekelijks orgaan van de Joodse Sport Club Union, welke een jeugdafdeling is van de Club Union. Van deze jeugdclub zijn lid kinderen van buitenlandse Joden op Curaçao. De vereniging ontwikkelt de laatste tijd een grote activiteit, heeft een cultuur-programma, o.a. bestaande uit studieclubs in de Hebreeuwse taal, Joodse muziek, litteratuur enz. Gestencild, in het Nederlands. Redactie Hendrikplein 3. Eerste nummer 1 Februari 1944.

Wordt vervolgd.